

3.1.2022

Erityisen tuen suunnitelmallisuus

Lait ja asetukset

Seuraavat lait ja asetukset ohjaavat erityiseen tukeen liittyvää suunnittelua ja toteutusta:

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (L 531/17):
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>
- Asetus ammatillisesta koulutuksesta (A 673/17):
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170673>

Lisäksi KARVI eli kansallinen koulutuksen arviointikeskus arvioi koulutusta sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaa:

- KARVI:n raportti: <https://karvi.fi/2021/09/02/ammattillisen-koulutuksen-erityinen-tuki-arvioitu-ensimmaista-kertaa-tyonjaossa-osaamisessa-ja-resursoinnissa-kehitettavaa/>.

Erityinen tuki näkyy laeissa ja asetuksissa seuraavasti:

Laki ammatillisesta koulutuksesta (L 531/17):

48 §

Osaamisen hankkimisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

64 §

Erityinen tuki

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella

3.1.2022

tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.

Erityisen tuen antamisen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Erityisen tuen antamisen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

65 §

Vaativa erityinen tuki

Edellä 27 §:n 2 momentin mukaisen vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän tehtävänä on järjestää koulutusta opiskelijoille, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia taikka vaikea vamma tai sairaus, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta (A 673/17):

19 §

Koulutuskorvauksen määräytyminen oppisopimuskoulutuksessa
Työnantajalle oppisopimuskoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon tarvittava tutkinnon perusteissa edellytetty ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen edellyttämä osaamisen hankkiminen, opiskelijan osaaminen ja työkokemus sekä opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet tai opiskelijan saama erityinen tuki.

23 §

Tiedotettavat asiat

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ainakin seuraavista asioista:

1) tutkintojen ja valmentavien koulutusten suorittamismahdollisuuksista ja muusta järjestettävästä koulutuksesta;

3.1.2022

- 2) hakumenettelyistä
- 3) opiskelijoiden valintaperusteista;
- 4) tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijan yksilöllisistä valinnan mahdollisuuksista;
- 5) ammatillisen koulutuksen toteuttamistavoista ja oppimisympäristöistä;
- 6) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien järjestämisestä yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien, työelämän, nuorten työpajojen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa;
- 7) opetuksesta, opinto-ohjauksesta sekä muusta tarjolla olevasta ohjauksesta ja tuesta, mukaan lukien opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot ja erityinen tuki; ja
- 8) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 105 §:ssä tarkoitetuista opiskelijoilta perittävistä maksuista.

Mitä em. säädökset tarkoittavat koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten toiminnassa ja edelleen opettajien työssä?

Koulutuksen järjestäjällä (Careeria) on velvollisuus toimia em. lakien mukaisesti. Osaamisen hankkiminen on suunniteltava oppilaitoksessa jokaisen opiskelijan omista lähtökohdista. Toteutuksen yhteydessä osaamisen hankkimista seurataan ja tarvittaessa suunnitelmaa muutetaan lisäämällä ohjaus -ja tukitoimia.

Erityisen tuen osalta oppilaitoksen on hankittava tarvittavat resurssit ja kohdennettava ne heille opiskelijoille, joille erityisen tuen päätösten mukaiset tukitoimet kuuluvat. Edelleen oppilaitoksen on osattava viestiä niin, että sidosryhmät (mm. koulutuksen hankkijat, kodit ja työpaikat) osaavat ottaa huomioon erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat.

Vastuupettajan on huolehdittava siitä, että yhteys opiskelijaan säilyy luottamuksellisena opiskelun ajan, jotta opiskelija ja opiskeluun liittyvät sidosryhmät kykenevät mahdollisimman avoimeen yhteistyöhön. Kun luottamuksellinen suhde opiskelijaan on solmittu, vastuupettajan tehtävänä on tarkkailla opiskelun etenemistä ja tarvittaessa ehdottaa opiskelijalle tuki- ja ohjaustoimia sekä sovittaa ne niin, että opiskelijan mielekkyys opiskeluun säilyy. Vastuupettajan tehtävän on huolehtia, että opiskelija voi edetä näyttöihin. Mikäli tarvitaan, arviointiasteikkoja on muutettava tilanteen vaatimalla tavalla.

Arvioi seuraavaksi erityisen tuen säädösten toimeenpanoa omassa oppilaitoksessasi

Oppilaitoksessamme Careeriassa toimii useita työntekijöitä, joita kutsutaan tittelillä hallinnollinen "erva". He suunnittelevat yhdessä vastuupettajan ja opiskelijan kanssa erityisen tuen päätökset. Lisäksi hallinnolliset "ervat" käyvät tapaamassa opiskelijoita säännöllisin väliajoin työsaleissa. On hyvä, että opiskelijat voivat kertoa matalalla kynnyksellä hallinnolliselle "ervalle", miten heidän erityisen tuen päätöksen mukainen opiskelu sujuu.

3.1.2022

Opiskelijat eivät saa YTO-aineisiin liittyvää erityistä tukea. Sekä nuoret ja aikuiset ovat velvoitettuja lukemaan YTO-aineet. Nuoret käyvät nk. pajaopetuksessa ja aikuiset opiskelevat YTO-aineet Moodle-kurssien avulla. Vaikka osa YTO-opettajista on käynyt erityisopettajan opinnot, he eivät saa käyttöönsä tuntiresurssia erityisen tuen päätöksen saaneita opiskelijoita varten. Osa YTO-opettajista pitää tuntejaan integroituna ammattiaineisiin joko työsaleissa tai niiden ulkopuolella. Osa pitää YTO-aineet materiaalein, jotka on tarkoitettu kaikille opiskelijoille ja jotka eivät sovellu tietyille ammattitutkinnoille. KARVI:n raportti toteaaakin, että: "Riittävät resurssit erityiseen tukeen tulee varmistaa ja resurssien kohdentumista selkeyttää." Myös: "Erityisen tuen suunnitelmallisuutta sekä henkilöstön keskinäistä työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää."

Erityisen tuen päätöksiä on varsinkin nuorten opiskelijoiden keskuudessa oppilaitoksessamme paljon. Nivelvaiheen yhteistyö sujuu hyvin ja tieto siirtyy oppilaitoksesta toiseen. Tuen tarve voidaan siten tunnistaa, kun on jo olemassa taustatietoa nuorista opiskelijoista. Sen sijaan jatkuvan haun puolella aikuisissa erityisen tuen päätösten määrät ovat vähäisempiä kuin nuorissa. KARVI:n raportti toteaaakin, että: "Tuen tarpeiden tunnistamista kehitettävä jatkuvan haun kautta tulevien opiskelijoiden osalta ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa." Edelleen: "Henkilöstön osaamista erityisessä tuessa tulee vahvistaa."

Vuoden 2022 alusta lähtien hallinnolliset "ervat" sijoitetaan klustereihin campusten sijaan. Tämä tarkoittaa, että klusterini, joka toimii neljällä paikkakunnalla, hallinnollinen "erva" kiertää campukselta toiselle arkipäivisin. Hän viettää yhden päivän esimerkiksi Vantaalla ja toisen Porvoossa. Muutosta on kritisoitu kovasti hallinnollisten "ervojen" toimesta. Näyttää siltä, että toimitaanpa millä tahansa tavalla, resurssia ei ole riittävästi käytössä erityisen tuen päätöksen saaneiden opiskelijoiden tarpeisiin.

Ammatillisten aineiden osalta tilanne on lohduttomin. Suuri osa nuorista opiskelijoista, joilla on erityisen tuen päätös, ei saa heille kuuluvaa lain suomaa erityistä tukea. Myöskään aikuiset päivä- ja iltaopiskelijat puhumattakaan oppisopimusopiskelijoista eivät saa erityistä tukea, vaikka päätös on. Se, että opiskelijaa kannustetaan opiskelutehtävissään hallinnollisten "ervojen" toimesta, on hyvä asia. Vaan hallinnolliset "ervat" eivät osaa ammatillisia substanssiaineita. Opiskelija ei välttämättä tiedä, kuinka tehtävä tehdään ja siinä ammattiopettaja voi auttaa, mikäli ehtii ja mikäli ammattiopettaja on miettinyt erilaisia menetelmiä sekä luonut toimivan opiskeluympäristön. KARVI:n raportti toteaaakin: "Erityisen tuen muotoja, toteutusta ja tuen vaikuttavuuden arviointia kehitettävä." Edelleen: "Soveltuvien työpaikkojen saatavuutta, työpaikkaohjaajien perehdyttämistä ja opiskelijoiden tukea työelämässä oppimisen aikana tulee kehittää." Careerian johto on luvannut, että vuonna 2022 jokainen Careerian opettaja saa nk. "korvamerkittyjä" tunteja erityisen tuen päätöksen opiskelijoita varten. Ohjaajia ei

3.1.2022

ole. Kun ryhmissä saattaa olla kolmasosa nuorista erityisen tuen päätöksellä opiskelemassa, mikään pieni tuntimäärä ei riitä millään.

Kun etsitään positiivisia asioita oppilaitoksestamme, voidaan todeta, että ainakin tiedetään, missä mennään, sillä KARVI:n raportin kehittämissuosituksukset ovat samassa linjassa kuin mikä tilanne nyt on Careeriassa. On hyvä, että asioita ei salailla ja voidaan lähteä aidosti työstämään erityisen tuen päätöksen omaavien opiskelijoiden opiskelun suunnittelua ja toteuttamista.

Selvitä miten ja mihin asiakirjaan oppilaitoksenne erityinen tuki on suunniteltu

Erityinen tuen järjestäminen pohjautuu Careeriassa lakeihin ja asetuksiin, jotka ohjaavat, miten erityiseen tukeen liittyviä päätöksiä suunnitellaan ja toteutetaan. Lakien ja asetusten pohjalta on laadittu oppilaitokseen ohjeistus, jota jokainen henkilökuntaan kuuluva voi lukea oppilaitoksen intranetistä.

Erityinen tuki –sivusto oppilaitoksemme intranetissä kertoo, mitä erityinen tuki on käytännössä. Se on esimerkiksi sitä, että: ”opiskelumateriaali on selkokielisestä, opiskelijalle tarjotaan yksilölliset opiskelutehtävät/oppimisympäristö ja lisäaikajärjestelyt oppimisessa”. Tämän lisäksi intranetistä voi lukea, kuinka erityisen tuen suunnitelma liittyy OPH:n KOSKI-tietoon ja kuinka erityisen tuen päätös on kirjattuna oppilaitoksen tietojärjestelmään sekä sen, minkälaisia toimenpiteitä ja milloin pitää kirjata järjestelmään. Ohjeet sisältävät siis hyvin konkreettisia neuvoja. Tietojärjestelmän käyttöä varten on saatavana lisäksi tukea perjantaisin aamupäivällä Teamsin välityksellä. Erityisen tuen prosessi on kokonaisuudessaan käyty läpi ja dokumentoitu kyseiselle sivulle intranetissä. Myös hallinnolliset ”ervat” (vuoden 2022 alusta campus-”ervat”) on mainittu nimeltä ja puhelinnumeroin.

Vastuupettajana pääsen näkemään opiskelijoitteni erityisen tuen päätökset. Olenhan ollut laatimassa niitä. Opiskelijaryhmiä opettavat muutkin opettajat. Minun tulee keskustella näiden muiden opettajien kanssa opetusjärjestelyistä, jotka koskevat erityisen tuen päätöksen saaneita opiskelijoita. Toki muut opettajat pääsevät Careeriassa näkemään opiskelijoitteni erityisen tuen päätökset. Vaan käyvätkö he lukemassa ne? KARVI:n kehittämissuosituksen mukaisesti toivonkin, että:” Erityisen tuen suunnitelmallisuutta sekä henkilöstön keskinäistä työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää.”

Haastattele oppilaitoksenne suunnitelmiin liittyen yksikkösi erityisestä tuesta vastaavia henkilöitä/henkilöä

Klusterini campus-”erva” on Marjo Kullberg. Hän ohjaa samalla minua erityispedagogiikan opiskelujeni ajan. Marjolta saan kysyä mitä vaan. Hän vastaa aina, kun on vain käytettävissä. Kaikenlainen yhteydenpito erityisen tuen ja ammatillisten opettajien välillä on suotavaa, jotta tieto liikkuu ja asiantuntijuus siirtyy. Olen kutsunut Marjon tutustumaan aikuisten iltakursseihini, sillä myös työssäkäyvillä opiskelijoilla on erityisen tuen tarpeita.

3.1.2022

Erityisen tuen tavoitteet oppilaitoksessamme

Vuodelle 2022 Careerian johto on asettanut tavoitteeksi opiskelujen keskeyttämisen vähentämisen. Oppilaitoksessamme on keskeyttämisiä enemmän kuin keskimäärin Suomessa ammatillisissa oppilaitoksissa. Vaikka osa keskeyttämisistä onkin positiivisia, esimerkiksi työllistymisestä johtuvia, on silti paljon erityisesti nuorten opiskelujen keskeyttämisistä, joiden eteen on tehtävä enemmän kuin tähän asti. Erityisen tuen päätöksiä on tehty vaan opiskelijat eivät ole saaneet heille kuuluvaa tukea kuten olen jo aiemmin todennut. Tämä ei voi olla vaikuttamatta keskeyttämiin. Yksi tavoite vuodelle 2022 ja eteenpäin onkin toimia siten, että erityisen tuen päätökset saaneet opiskelijat huomioidaan päivittäin, jotta he saisivat tarvitsemansa tuen ja siten valmistuisivat ammattiin eivätkä olisi potentiaalisia keskeyttäjiä syystä, johon ovat syyttömiä.

Toinen erityisen tuen tavoite oppilaitoksessamme on, että erityistä tukea voidaan tarjota nuorten perustutkintojen ohella aikuisille niin päivä- kuin iltakoulutuksessa ja vielä näiden lisäksi oppisopimuskoulutuksissa. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat erityisen tuen piirissä, mutta ovat jääneet tähän asti ilman huomiota. Siksi oppilaitoksen johto päätti, että hallinnollisista "ervoista" tehtiin campus-"ervoja". Tämä tarkoittaa käytännössä, että campus-"ervat" liitettiin kukin omaan klusteriin. Campus-"ervat" kiertävät eri campuksilla pitkin viikkoa, joka voi tarkoittaa työpäiviä Helsingissä, Vantaalla, Keravalla ja Porvoossa. Marjo siis on minun klusterini campus-"erva" ja huolehtii tästä eteenpäin kaikista edellä mainituista opiskelijoista hieman "vauvasta vaariin"-tyylillä. Koen, että opiskeluni eivät mene hukkaan, sillä Marjo ei voi mitenkään ehtiä joka paikkaan. Lisäksi nuorten osalta tilanne on usein akuutti ja silloin Marjo omien sanojensa mukaan on aina väärällä campuksella. On soviteltava niin, että erityistä tukea on saatavana tavalla taikka toisella ja toki lakien sekä säädösten mukaan, vaikka Marjon tuleekin nyt kiertää campukselta toiselle.

Erityisen tuen menetelmiä oppilaitoksessamme

Kun opiskelija aloittaa opiskelun oppilaitoksessamme, saamme tietää nivelvaiheen avulla, saattaisiko hän tarvita erityisen tuen päätöksen. Tietoa tai huolta saattaa tulla tämän lisäksi vanhemmilta, opiskeluhuollolta, vastuupettajalta tai opiskelijalta itseltään. Varsinkin aikuiset eivät välttämättä heti kerro, mikäli heillä on oppimisvaikeuksia. He saattavat haluta sanoa, mutta eivät löydä oikeita sanoja. Sitä varten on olemassa opiskelujen alussa täytettävä opiskelutaitojen itsearviointi – lomake. Mikäli opiskelija valitaan harkinnan kautta, saadaan samalla tietoa, joka saattaa auttaa vähän myöhemmin, mikäli opiskelijalle päätetään tehdä erityisen tuen päätös. Digilukiseulan teettäminen saattaa auttaa opiskelijan erityisen tuen kartoittamisessa. Ellei perusteita erityisen tuen päätökselle ole, opiskelijaa voidaan tukea Careerissa seuraavin keinoin: StudyO (oppimispaja), Opva ja S2-pajapäivät.

3.1.2022

Erityisen tuen päätöksen allekirjoittaa kunkin klusterin koulutuspäällikkö. Päätöksessä kuvataan opiskelijan pedagoginen erityisen tuen tarve. Päätös erityisen tuen tarpeesta voidaan purkaa missä tahansa opintojen vaiheessa. Careeria saa erityisen tuen opiskelijoista korotettua valtionosuutta. Se ohjataan klustereihin, jotka käyttävät rahan erityisen tuen tukitoimien toteuttamiseen.

Opiskelijan, vastuuopettajan ja campus-”ervan” yhdessä laatiman suunnitelma tallennetaan oppilaitoksen tietojärjestelmään. Suunnitelmassa määritellään erityisen tuen opetusjärjestelyt, tukitoimet ja vastuuhenkilöt tutkinnonosakohtaisesti. Myös ammatillisen erityisopettajan vastuut tukitoimien toteuttamisessa suunnitellaan (tätä olen miettinyt, mitä se mahtaa tarkoittaa, että missä ovat ammatilliset erityisopettajat?). Suunnitelma on nähtävillä Wilmassa opiskelijalle, huoltajalle ja opetushenkilöstölle sekä opiskelijahuollolle. Suunnitelmaa päivitetään koko opintojen ajan, mikä vaatii opiskelijan, vastuuopettajan ja mahdollisesti muiden opettajien ja toimijoiden kanssa jatkuvaa yhteydenpitoa.

Erityisen tuen toteuttaminen käytännössä ammatillisissa aineissa Careeriassa toteutuu aika eriarvoisesti. Esimerkiksi YTO-opettaja on voinut laatia yksilölliset tehtävät opiskelijaa varten. Voi olla niinkin, että näin ei olla toimittu. Opiskelijoiden opinnot eivät silloin edisty. Joudutaan järjestämään nk. moniammatillisia interventiotapaamisia, joissa luetaan ihan kirjaimellisesti lakia päälliköiden toimesta. On surullista kuulla tuollaista klusterin palaverissa. Toisaalta vuosien jälkeen ainakin osa entisistä opiskelijoista palaa takaisin iltaopintojen pariin täydentämään opintonsa valmiiksi.

Paras esimerkki erityisestä tuesta ammatillisissa aineissa on automaatioalan nuorten opetuksen puolelta. Automaatio-opettaja pitää joka tiistai pajapäivän, johon voi osallistua matalalla kynnyksellä, mikäli on ammatillisia rästio-pintoja. Mukana on toinenkin opettaja (sähköalalta). Näin he ehtivät neuvomaan ja ovat riittävän monipuolisia ammatillisesti, jotta opiskelijat voivat saada hetkessä apua. Lisäksi opiskelijoille on kerrottu noin vain ohimennen, että tiistaina kannattaa tulla. Näin kukaan ei tunne tulevaisuutta leimatuksi.

Pidän itse aikuisten kursseja. Erityisen tuen tunteja annan muun opetuksen ulkopuolella. Näin toimin, sillä niin intensiiviseksi olen kokenut tuen antamisen. Tavanomaisten, kaikille suunnattujen tuntien aikana on hyvin haastavaa huomioida sataprosenttisesti erityisen tuen tarvitsijat. Tällainenhan ei ole inklusion mukaista ollenkaan. Myönnän, että opetusympäristö ei ole alkuunkaan valmis. Sen työstämisestä on tuskin aloitettu. Olen opettanut pitkään aikuispuolella ja siellä raha ratkaisi. Kun yhdistyttiin nuoriso-oppilaitoksen kanssa muutama vuosi sitten, saatiin onneksi muitakin arvoja kuin vain raha. Erityisen tuen työstäminen on vasta päässyt alkuun.

Yhteistyökumppaneina Careerialla ovat paikalliset yritykset. Ne tahtovat pääsääntöisesti ne nk. hyvät opiskelijat. Sen olemme huomanneet monta kertaa.

3.1.2022

Tässä asiassa on oppilaitoksen oltava jatkossa aktiivisempi ja aloitteellisempi kuin aiemmin. Voitaisiin esimerkiksi lähettää kaksi opiskelijaa ja pyytää yritykseltä ohjaajaa kahta opiskelijaharjoittelijaa varten. Toinen opiskelija olisi se huippu ja toinen tarvitsisi vähän enemmän ohjausta. Näin sekä yritys että oppilaitos olisivat molemmat tyytyväisiä. Lisäksi yrityksen ohjaajia tulisi ohjata oppilaitoksen puolelta enemmän. Viime kesänä luin oppisopimusopiskelijoita koskevan väitöksen ja ohjaajien ohjaus oli sen mukaan tärkeässä roolissa.